

Penologia

Codi: 100462
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500257 Criminologia	OB	3	2

Professor de contacte

Nom: Anna Melendez Pereto

Correu electrònic: Anna.Melendez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

En cas que el curs sigui atès per estudiants internacionals, la classe de teoria i un seminari seran en castellà. Hi haurà un seminari en anglès.

Prerequisits

No calen requisits previs específics per a cursar l'assignatura.

Objectius

La criminologia té entre els seus objectius l'estudi de les sancions penals, analitzant la finalitat de les mateixes, així com investigant la seva capacitat per aconseguir-les. Els titulats en aquesta disciplina han de tenir el coneixement necessari que pugui ser utilitzat en la definició i aplicació de les sancions penals per tal de millorar la seva efectivitat.

Amb aquest objectiu general l'assignatura té dos objectius específics:

1. Explicar la elecció de la pena davant una conducta delictiva determinada en atenció als models de justificació del càstig i tenint en compte el marc normatiu de referència existent.
2. Conèixer les claus d'una intervenció penal eficaç per tal de satisfer les finalitats del càstig, i en particular, des de la perspectiva rehabilitadora per tal d'aconseguir la prevenció de la reincidència .

Competències

- Aplicar una proposta d'intervenció sobre una persona en execució d'una pena.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Fer la intervenció criminològica sobre la base dels valors de la pacificació, la integració social i la prevenció de nous conflictes.
- Formular hipòtesis de recerca en l'àmbit criminològic.
- Identificar la intervenció penal més adequada i efectiva per a cada supòsit concret.
- Redactar un treball acadèmic.

- Reflexionar sobre els fonaments de la criminologia (teòrics, empírics i eticopolítics) i plantejar aquesta dimensió en les anàlisis i les propostes.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar de manera precisa l'actuació penal més eficaç a l'acte delictiu.
2. Aplicar el coneixement científic criminològic en els estudis de la pena.
3. Aplicar les bases de política criminal adequades en funció del tipus de delinqüència amb què s'estigui treballant.
4. Fer recerques de penologia amb hipòtesis ben formulades.
5. Inferir aquelles actuacions criminològiques orientades a prevenir la reincidència delictiva.
6. Proposar de manera adequada l'acció necessària que cal aplicar en una execució penal.
7. Redactar un treball acadèmic.
8. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
9. Transmetre oralment les idees a una audiència.
10. Treballar de manera autònoma.
11. Treballar en equip i en xarxa.

Continguts

Bloc 1. El càstig com a objete d'estudi en criminologia.

Tema 1. Introducció: La criminologia aplicada a l'estudi de la pena.

Tema 2. Origen i evolució del càstig. Perspectiva històrica.

Tema 3. Teories i models de justificació de la pena.

Tema 4. El càstig i les actituds punitives dels ciutadans.

Tema 5. El catàleg de penes al sistema penal espanyol: característiques i evolució.

Tema 6. La reforma del CP 2015 en les penes alternatives i la seva execució.

Tema 7: Estructura dels serveis d'execució penal a la comunitat: Catalunya.

Bloc 2. Les penes comunitàries en particular en el context espanyol.

Tema 8. Penes no intervencionistes: La suspensió, la multa i les penes privatives de drets.

Tema 9. Penes comunitàries: La suspensió amb regles de conducta (probation) i la suspensió substitutiva.

Tema 10. Penes comunitàries: Els treballs en benefici de la comunitat.

Tema 11. La mediació penal i altres formes de justícia restaurativa.

Tema 12. La pena de localització permanent i el control electrònic.

Tema 13. La llibertat vigilada. La prolongació de la pena per a delinqüents perillosos.

Tema 14. Les mesures de seguretat per a persones inimputables.

Tema 15. El papel del criminòleg en la gestió i aplicació del sistema de penes: l'informe criminològic*.

* Aquest tema es desenvoluparà a nivell teòric i pràctic al llarg del semestre en diferents sessions de seminaris.

Metodologia

a) **Classes teòriques.** Consistiran en l'exposició per part de la professora dels continguts teòrics recollits al programa, acompanyats de la discussió amb els alumnes dels punts de reflexió que sorgeixin durant la classe. La lectura de la bibliografia corresponent a cada tema resulta clau i necessària per a una discussió grupal ben fonamentada.

b) **Seminaris pràctics.** Consistiran en la realització de dinàmiques orientades a identificar les possibilitats d'aplicació pràctica dels coneixements teòrics i a desenvolupar les habilitats necessàries per a la seva implementació. Així mateix es realitzaran debats basats en aspectes teòrics treballats prèviament; així com en comentaris crítics i reflexius sobre algunes de les lectures obligatòries.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	24	0,96	1, 2, 4, 5, 6
Seminaris de pràctiques	24	0,96	1, 2, 5, 6, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Treballs grupals	42	1,68	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11
Tipus: Autònomes			
Preparació exàmens parcials	30	1,2	1, 2, 5, 6, 8, 10
Preparació lectures	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10

Avaluació

El model d'avaluació de l'assignatura de penologia és un sistema de caràcter continuat que combina tant el treball individual com el grupal. Al procés d'avaluació de les activitats es tindran en compte tots els resultats d'aprenentatge de l'alumne respecte de les competències i objectius que inspiren cadascuna de les tasques.

Treball individual: 85%

a) Exàmens parcials (60%). L'alumnat haurà de realitzar un examen al finalitzar cada bloc temàtic en base a la bibliografia indicada per a cada tema i de les presentacions power point i apunts de classe. Cada examen tindrà un valor del 30 % i es faran dos exàmens (Bloc 1 i Bloc 2).

b) Participació (15%). La participació ha de ser oral, activa i reflexiva on es mostri la capacitat d'argumentació en les activitats plantejades dels seminaris.

c) Casos pràctics (10%). Elaboració d'un informe/dictamen criminològic d'un cas pràctic recollit al dossier treballat als seminaris.

d) Assistència.

D'acord a la normativa d'assistència del grau de criminologia per al curs 2017-18, l'assistència és obligatòria al 100%. És necessària una assistència mínima del 80 % a les activitats docents per tal de poder ser avaluat. Les absències justificades, que hauran d'estar documentades, no computaran negativament i es facilitarà que l'alumne pugui recuperar la feina realitzada durant la seva absència. Només es consideren absències justificades les derivades de força major sobrevingudes, com malaltia o situacions similars que impedeixin assistir a les activitats docents. La realització d'altres activitats formatives del grau podran ser considerades com absències justificades si així ho accepta el professor responsable de l'assignatura.

Treball grupal: 15%.

Es tracta d'un projecte de classe en què es treballarà amb grups reduïts per a la distribució de tasques, però amb un objectiu comú: estudiar la visibilització de les penes comunitàries en el nostre sistema penal i a la societat. Per a realitzar-ho es treballarà des de diferents perspectives: la perspectiva dels professionals de l'execució penal; dels acadèmics; dels criminòlegs i finalment de la societat. En cas de tenir accés es valorarà la possibilitat d'incloure la perspectiva dels condemnats a penes comunitàries o que hagin estat sotmesos a alguna mesura comunitària. Caldrà realitzar cerca bibliogràfica i es dissenyarà treball de camp per a poder dur a terme el projecte. Finalment, es realitzaran diverses exposicions orals per grups i es valorarà la opció d'organitzar una jornada oberta a la resta de la comunitat universitària, professionals i persones interessades en la matèria.

- Presentació escrita del treball:10%

- Presentació oral del treball: 5 %

Recuperacions

Per tal de superar l'assignatura és necessari tenir la mitjana de les activitats d'avaluació, individuals i grupals, amb una puntuació superior a 5. Serà possible recuperar aquelles activitats suspeses. Al tractar-se d'un sistema d'avaluació continuada, aquells alumnes que no superin satisfactòriament algun contingut, tindran la possibilitat de recuperar-lo durant el curs, sempre abans del tancament d'actes previst al calendari acadèmic.

Plagis i còpies.

En cas de detectar còpies durant algun dels exàmens no serà possible recuperar l'assignatura i directament suposarà un suspens de la mateixa. L'alumne haurà de tornar a matricular l'assignatura el curs següent. D'acord a la normativa de la facultat de dret i de la normativa de la UAB el plagi està prohibit i és sancionat. Plagiar qualsevol de les activitats de l'assignatura implica que no podrà ser recuperada i implicaran un suspès -0- en l'activitat. En cas de detectar plagi en més d'una activitat l'alumnat afectat suspendrà l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treball individual	85%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Treball grupal	15 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia

Lectures Obligatòries

Bloc 1.

Lectura 1. Díaz Cortés, L. M. (2007). Algunas consideraciones sobre el castigo: una perspectiva desde la sociología. En Balmaceda, G. (Coord.) Problemas actuales de derecho penal, 187-222. Santiago de Chile: Ediciones Jurídicas de Santiago. Disponible en internet: http://gredos.usal.es/jspui/bitstream/10366/18512/1/DDPG_AlgunasConsideracionesCastigo.pdf

Lectura 2. Cid, J. (2009). La justificación del Castigo. En La elección del castigo. Barcelona: Bosch, 29 - 48. (copistería)

Lectura 3. Varona, D. (2009). ¿Somos los españoles punitivos? Actitudes punitivas y reforma penal en España. InDret, Revista para el análisis del derecho, 1-31. Disponible en Internet: <http://www.indret.com/pdf/599.pdf>

Lectura 4. Diez-Ripollés, J.L. (2006). La evolución del sistema de penas en España. 1975 -2003. Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología, 7-25. Disponible en internet: <http://criminnet.ugr.es/recpc/08/recpc08-07.pdf>

Bloc 2.

Lectura 5. Villacampa, C. (2016). Las alternativas a la prisión en la reforma de 2015. Landa, J.M (Dir). Prisión y alternativas en el nuevo Código Penal tras la reforma 2015, 171-198. Oñati: Instituto Internacional de Sociología jurídica de Oñati. (copistería)

Lectura 6. Ayala, J.M; Echano, J.I. (2016). La suspensión de la pena tras la LO 1/2015. Landa, J.M (Dir). Prisión y alternativas en el nuevo Código Penal tras la reforma 2015, 199-224 . Oñati: Instituto Internacional de Sociología jurídica de Oñati. (copistería)

Lectura 7a. Larrauri, E., Anton, L. (2009). Violencia de género ocasional: análisis de las penas ejecutadas. Revista Española de Investigación Criminológica, 7 (2), 1-26. Disponible en internet: <http://www.criminologia.net/pdf/reic/ano7-2009/a72009art2.pdf>

Lectura breu 7b-. Trasovares, M., Hilterman, E. (2010). ¿Cómo conducimos después de un programa formativo de seguridad vial?. Invesbreu, 50. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible en internet: <http://www20.gencat.cat/docs/Justicia/Documents/Invesbreu50.pdf>

Lectura breu 7c-. Pérez, M. - Martínez, M. (2010). Evaluación de los programas formativos aplicados desde la ejecución penal en la comunidad en delitos de violencia de género. Invesbreu, 49. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible en internet: <http://www20.gencat.cat/docs/Justicia/Documents/ARXIUS/invesbreu49.pdf>

Lectura 8. Zorrilla, N.(2013). La suspensión especial para drogodependientes. ¿ existen posibilidades para una mejor aplicación? Obstáculos y orientaciones de futuro. Eguzkilore, 27 (121-114). Disponible en internet: <http://www.ehu.eus/documents/1736829/3202683/09-Zorrilla.pdf>

Lectura 9. Contreras, M. (2013). El potencial rehabilitador de la pena de trabajos en beneficio de la comunidad: revisión de la evidencia empírica y análisis de la percepción de una muestra de penados. VIII congreso nacional de investigación sobre violencia y delincuencia, (1) 243 - 263. Santiago de Chile: Fundación Paz Ciudadana. <http://www.pazciudadana.cl/wp-content/uploads/2014/06/congreso-tomo-1-alta.pdf>

Lectura 10. Guimerá, A. (2005). La mediación-reparación en el derecho pena de adultos: un estudio sobre la experiencia piloto de Catalunya. Revista Española de Investigación Criminológica, 3 (5), 1-22. Disponible en Internet: <http://www.criminologia.net/pdf/reic/ano3-2005/a32005art3.pdf>

Lectura 11. Torres, N. (2012). Contenido y fines de la pena de localización permanente. Indret: Revista para el Análisis del Derecho, 1, 1-31. Disponible en internet: http://www.indret.com/pdf/868_1.pdf

Lectura 12. Daunis, A. (2016). La ejecución de las penas alternativas a la prisión. La multa, la localización permanente y los Trabajos en beneficio de la comunidad. En Ejecución de penas en España. La reinserción social en retirada, 12 (295 -320) Granada: Comares. (copistería)

Lectura 13a. Daunis, A. (2016). La libertad vigilada. Suejecución en ámbito de sujetos imputables. En Ejecución de penas en España. La reinserción social en retirada, 10 (259-273). (copistería)

Lectura 13b. Otero, P. (2016). La libertad vigilada aplicada a sujetos peligrosos. Landa, J.M (Dir). Prisión y alternativas en el nuevo Código Penal tras la reforma 2015, 85-122. Oñati: Instituto Internacional de Sociología jurídica de Oñati. (copistería)

Lectura 14a. Urruela, A. (2016). El sistema de medidas de Seguridad en España a la luz del proceso de reforma penal (2012-2015). Landa, J.M (Dir). Prisión y alternativas en el nuevo Código Penal tras la reforma 2015. Oñati: Instituto Internacional de Sociología jurídica de Oñati. (copistería)

Lectura 14b . Rodríguez, J.A. y Leyva, D. (2011). El fundamento ético-jurídico de la medida de seguridad de internamiento psiquiátrico. Diario La Ley, 7762, Sección Doctrina. (copistería)

Lectura 15. Departament de Justícia (2016). La reincidencia en medidas penales alternativas 2015 - resumen ejecutivo, 1-14. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible en internet en: http://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/261095/reinc_mesures_penals_alternatives_resumexec_cast.pdf:

*Lectura informe. Larrauri, E. (2012). La necesidad de un informe social para la decisión y ejecución de las penas comunitarias. Boletín Criminológico, 139, 1-5. Disponible en internet: <http://www.boletinCriminologico.uma.es/boletines/139.pdf>

Bibliografía general de consulta:

Cid, J. (2009). La elección del castigo. Barcelona: Bosch.

Cid, J y Larrauri, E. (1997). Penas alternativas a la prisión. Barcelona: Bosch

Cid, J., Larrauri, E. (Cords). (2002). Jueces penales y penas en España. (Aplicación de las penas alternativas a la privación de libertad).Valencia: Tirant lo blanch.

Departament de Justícia (2016). La reincidencia en medidas penales alternativas 2015 (informe). Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible en internet en: http://justicia.gencat.cat/web/.content/home/ambits/formacio__recerca_i_docum/recerca/catalog_d_investigac

Larrauri, E., Blay, E. (2011). Penas comunitarias en Europa. Madrid: Trotta.